

Terrorista jellegű deliktumok
– Különös tekintettel a nukleáris terrorizmusra
és annak szankcionálására a nemzetközi,
valamint a hazai jogalkotásban –

OTDK dolgozat

Jelige: Pandora

Tartalomjegyzék

<i>1. Bevezetés</i>	<i>4</i>
<i>2. A terrorizmusról általában</i>	<i>5</i>
2.1. Az egyes fogalmi megközelítések, a fogalomalkotás nehézségei	5
2.2 Nemzetközi szervek általi fogalommeghatározás	6
<i>3. Az elkövetőkről</i>	<i>10</i>
3.1 A bűnügyi profilkészítés	10
3.2 Modus operandi, illetve az elkövetői névjegy	11
3.3 Elméletek a terrorista profilról	12
<i>4. A terrorista jellegű bűncselekmények jogi szabályozása</i>	<i>15</i>
4.1 A terrorcselekmény hatályos szabályozása	16
4.2 A terrorizmus finanszírozása	17
4.3 Terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása	19
4.4 Egyes deliktumok terrorcselekménnyel való kapcsolata	20
<i>5. A terrorista jellegű deliktumokkal kapcsolatos nemzetközi szerződések, regionális egyezmények, a nukleáris terrorizmus elleni fellépés jogi keretei</i>	<i>22</i>
5.1 Általános nemzetközi szerződések a terrorizmus elleni küzdelem jegyében	22
5.1.1 Univerzális szerződések	22
5.2 A nukleáris terrorizmus elleni küzdelem jegyében született nemzetközi szerződések	25
5.3 A jelenlegi szabályozás pozitívumai, illetve megoldási javaslatok	33
<i>6. Záró gondolatok</i>	<i>35</i>
<i>7. Irodalomjegyzék</i>	<i>36</i>

Rövidítések jegyzéke

Btk.	2012. évi C törvény a Büntető Törvénykönyvről
CCIT	Comprehensive Convention on International Terrorism
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
EU	Európai Unió
FBI	Federal Bureau of Investigation
IAEA	International Atomic Energy Agency
ITDB	Incident and Trafficking Database
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
NAÜ	Nemzetközi Atomenergiai Ügynökség
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute

1. Bevezetés

„*I can hear you! The rest of the world hears you.*”¹ - George W. Bush szavait idézném dolgozatom bevezetőjében. 2001. szeptember 11. Úgy gondolom nincs olyan ember az egész világon, aki számára ne lenne ismert ez a dátum, a 21. század első éveinek legtragikusabb napja. A kora délelőtti órákban két repülőgép járat csapódott a New York-i World Trade Centerbe, ezzel csaknem háromezer ember halálát okozva. A merényletet az Al-Káida terrorszervezet ismerte el magáénak. Ezen terrorcselekmény egészen a mai napig a legtragikusabb, legsúlyosabb következményeket magában foglaló terrorista jellegű merénylete volt a 21. századnak, mely ugyanakkor egy éles határvonalat is húzott az addig elkövetett terrorista merényletek köré, a szakértők is egyfajta mérőföldökként hivatkoznak rá. Ezen támadást követően indult meg egy olyan, az egész világ összefogását igénylő kezdeményezés, mely az ilyen és ehhez hasonló cselekmények megelőzését, egy olyan védelmi mechanizmus kialakítását célozta, mely által nem történhet a közeljövőben ehhez hasonló tragikus esemény. Dolgozatom témájaként a terrorista jellegű deliktumok részletesebb tanulmányozását választottam, kiemelt figyelemmel a nukleáris terrorizmusra.

Azt az álláspontot képviselem, hogy az elmúlt években/ évtizedekben sajnos egyre gyakrabban előforduló, különféle országokban megvalósított terrorista jellegű deliktumok szükségszerűvé teszik a téma kutatását, annak feldolgozását. Kiemelendő fontosságúnak tartom a tárgyalandó deliktumokat, hiszen egyre inkább egyfajta, az egész világot veszélyeztető, globális társadalmi problémaként tartható számon, mely sajnos egyre kiszámíthatatlanabb módon szedi áldozatait. A dolgozat első része a terrorizmussal kapcsolatos fogalmi alapvetéssel foglalkozik, ismertetem a fogalomalkotás nehézségeit, az ENSZ, illetve az Európa Tanács szerinti fogalommeghatározást.

A téma feldolgozása során igyekszem a terrorista profilról, a terrorista jellegű deliktumok jelenleg hatályos Btk.-beli szabályozásáról, illetve a nukleáris terrorizmust érintő nemzetközi, valamint hazai jogszabályalkotásról egy átfogó képet adni. Milyen típusú szabályozást kötelesek a köznyelvben csak „atomhatalomként” nyilvántartott országok betartani? Mire szolgál a Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség úgynevezett Incident and Trafficing Database nyilvántartása? Többek között ezen kérdések megválaszolásával igyekszem a téma tárgyalásának indokoltságára, valamint annak időszerűségére rámutatni.

¹ Magyar fordítás: „Hallak Téged! A világ többi része hall Téged.”

2. A terrorizmusról általában

2.1. Az egyes fogalmi megközelítések, a fogalomalkotás nehézségei

A terrorizmus tekintetében jelenleg egy átfogó definícióról nem beszélhetünk. Ugyanakkor a terrorizmus elleni leghatékonyabb fellépés egyik alapvető kérdése annak a meghatározása, mely magatartások és cselekmények tartoznak ebbe a kategóriába² – emeli ki Gyűrű. Továbbá véleményem szerint ezen dolgozatnak elengedhetetlen része a témára vonatkozóan eddig keletkezett különféle álláspontok, fogalommeghatározási kísérletek ismertetése, mely megkönnyíti a tárgyalandó téma pontosabb meghatározását.

A nemzetközi politika és jog képviselőinek általános véleménye, hogy kevés olyan szó létezik, mely *„ilyen mértékben pontatlan, szubjektív és politikai viták tárgya, mint a terrorizmus.”*³

A 'terror', mint kifejezés a latin nyelvből származtatható, melynek eredeti jelentése ijedtség, félelem, rémület volt. A terror szó modern jelentése a francia forradalomból eredeztethető, a jakobinus rémuralmat fémjelző „la terreur” -ből ered. Ugyanakkor véleményem szerint napjainkban, ha ezt a szót halljuk leginkább a borzalom, erőszak és a fenyegetettség érzetét sugallja, szorongást vált ki a társadalomban.

A terrorizmus pontos fogalommeghatározását nehezíti az a tény, miszerint minden egyes terrorcselekmény módszereit és sajátos körülményeit, továbbá az elérni kívánt eredményt és célt vizsgálva nagy eltérések tapasztalhatók.

Az azonban elmondható, hogy minden terrorcselekmény tekintetében van egy kifejezett motívum, mely a társadalomra gyakorolt megfélemlítésben, illetve egyfajta leszámolási célban rejlik, továbbá egy olyan politikailag vagy vallásian szélsőséges eszme, mely az erőszak legitimációját adja. A terrorizmus hátterében általában egy mozgalom, bizonyos szervezetrendszer áll. A terrorista szervezet főbb céljait a zavarkeltés, destabilizáció kiváltása, állami intézmények működésének megzavarása, a célba vett lakosság megfélemlítése alkotja.⁴

A terrorcselekmény többnyire fegyveres fellépés, melynek elkövetési módja rendkívül változatos, például túszejtő- akció, repülőgép-eltérítés, bombamerénylet. A cselekmény kivitelezésében nagy szerepet kap a tömegtájékoztatáson keresztül megcélzott nyilvánosság. Ennek elsődleges oka a figyelemfelkeltésben, a terrorista szervezet céljainak

² GYŰRŰ Attila: A terrorizmus fogalma a nemzetközi jogban. In: Themis, Budapest, 2017 1. o.

³ GYŰRŰ Attila: A terrorizmus fogalma a nemzetközi jogban. In: Themis, Budapest, 2017 1. o.

⁴ KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma – avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban, 2013. In: <https://ujbtk.hu/dr-kancsal-kitti-terrorizmus-egykor-es-ma-avagy-a-buntetojog-eszkozei-a-terrorizmus-elleni-harcban/>.

megismertetésében, illetve esetlegesen az aktuálisan fennálló hatalomra való nyomás gyakorlásában rejlik.⁵

Dr. Túri Viktória meglátása szerint a terrorista szervezetek filozófiáját leginkább a félelemkeltés, illetve a lakosságban való döbbenet kiváltása határozza meg. Véleménye szerint mindezen célokat maga a 'terror' szó is magában hordozza, a következőképp:

- **T**, mint tervez: hosszú és precíz időszak előzi meg általában a végrehajtott akciókat, melyet a személyek felkészítése is részét képezi.
- **E**, mint elrettents: olyan célpontot kell választani, amely az ország szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.
- **R**, mint robbants: hátizsákot, tűzveszélyes anyagokat, tömeget, gyakorlatilag bármit.
- **R**, mint rombolj: a rombolás lényege, hogy minél erőteljesebb pszichológiai hatást tudjanak elérni, mely az emberekben egy állandó félelemérzethez vezethet.
- **O**, mint okozz pánikot: a pánik mindig jó lehetőség arra, hogy a megvalósítani kívánt akcióról elvonja a figyelmet.
- **R**, mint reklámozz: a média szerepe kiemelten fontos a terrorszervezetek számára – emeli ki Túri.⁶

2.2 Nemzetközi szervek általi fogalom meghatározás

Dolgozatom ezen alcímében ismertetem a jelenleg ismert, nemzetközi szervezetek – többek között az Európa Tanács, a NATO, illetve az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ) – által alkotott definíciókat. Kiemelten fontosnak tartom ugyanakkor megemlíteni, hogy a különféle nemzetközi szervezetek, különböző országok mind különbözőképp definiálják a terrorizmust, mely nagymértékben megnehezíti a hatékony együttműködést e tekintetben.

Elöljáróban az 1426/1999. számú ajánlást⁷ tartom kiemelendőnek. Ezen dokumentum meghatározása alapján *„terrorista cselekmény alatt az egyének vagy csoportok által elkövetett olyan vétségeket érti, amelyek az erőszak eszközéhez nyúlnak vagy erőszakkal fenyegetnek egy állam, annak intézményei vagy lakosságával szemben általánosságban, illetve meghatározott egyének által, akik szeparatista törekvések, szélsőséges ideológiák vagy fanatizmus által*

⁵GÖNCZÖL Katalin, KEREZSI Klára, KORINEK László, LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia, Complex Kiadó, 2012, 123. o.

⁶ TÚRI Viktória: A női terroristák pszichológiai jellemzői. Szakmai Szemle, 2018/2. 149. o.

⁷ Recommendation 1426 (1999.), European Democracies Facing up to Terrorism (23 September 1999), para 5.

A témában lásd bővebben: BARTKÓ Róbert: A terrorizmus fogalmának bővülése az ENSZ egyezményi rendszerének tükrében. A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 57-79. o.

vezérelve a terror melegágyát szándékoznak megteremteni az állami szervek, meghatározott egyének vagy a társadalom csoportjai körében.”⁸

A NATO az alábbi definíciót alkalmazza jelenleg a különféle terrorcselekmények meghatározására:

„A terrorizmus erő, vagy erőszak személyek vagy vagyontárgyak elleni törvénytelen alkalmazása, illetve azzal való fenyegetés azon célból, hogy kormányokat vagy társadalmakat befolyásoljanak, vagy félemlítsenek meg valamilyen politikai, vallási, vagy ideológiai cél megvalósítása érdekében.”⁹

Amint az a NATO által alkalmazott fogalomból is megállapítható, a terrorista jellegű cselekmények célja ugyan különböző lehet, ám az eszköz általában adott, mely leginkább az erőszak, a fenyegetés, illetve az egyének/szervezetek befolyásolásában, a társadalomra gyakorolt megfélemlítésben rejlik.

A második világháborút követően, 1945-ben megalapított ENSZ a legalapvetőbb, jelenleg a világ 193 országát¹⁰ magában foglaló globális nemzetközi szervezet. Az Alapokmány 1. cikke értelmében az ENSZ elsőrendű célja, hogy: *„fenntartsa a nemzetközi békét és biztonságot, és evégből hathatós együttes intézkedéseket tegyen a békét fenyegető bűncselekmények megelőzésére és megszüntetésére, a támadó cselekményeknek vagy a béke más módon történő megbontásának elnyomására, valamint békés eszközökkel, az igazságosság és a nemzetközi jog elveinek megfelelő módon rendezze vagy megoldja azokat a nemzetközi viszályokat és helyzeteket, amelyek a béke megbontására vezethetnek.”¹¹*

Így tehát az ENSZ kiemelt küldetése a terrorizmus elleni folyamatos küzdelem, melynek égisze alatt számtalan nemzetközi egyezmény született egészen az 1960-as évektől kezdődően, melyek kiemelt fontossággal bírnak a terrorizmus fogalmának folyamatos fejlődése szempontjából. A nemzetközi szabályozás minden esetben arra a szegmensre reagált, mely esetében hiányosságot tapasztalt a terrorista cselekmények szankcionálása esetén – utal rá Bartkó.

Így kiemelendő, hogy a '60-as, '70-es, '80-as évek során megnövekedett számú személyszállító repülőgépek ellen elkövetett terrorista merényletek nyomán számtalan egyezmény született

⁸ VÁCZI Péter: Az emberi jogok európai egyezménye alkalmazásának gyakorlata a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 102. o.

⁹ NATO's military concept for defence against terrorism. Key definitions, terrorism.

¹⁰ United Nations- Member States.

¹¹ 1956. évi I. Törvény az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról.

ezen, a nemzetközi légi közlekedést veszélyeztető cselekmények ellen való minél hatékonyabb fellépés érdekében.¹²¹³

Dolgozatom ezen alpontjában kiemelendőnek tartom a 2001. szeptember 11-i terrorcselekményekre adott, az Európai Tanács által 2001. szeptember 21-i rendkívüli ülészakán megfogalmazott 2001/931/KKBP közös álláspontot¹⁴. Ezen dokumentum a terrorcselekményt olyan szándékos cselekményként definiálja, melyek a lakosság megfélemlítése, különböző jogellenes kényszer gyakorlása vagy az alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi felépítés megingatása vagy lerombolása révén súlyos kárt okozhatnak egy országnak vagy nemzetközi szervezetnek. Az említett közös álláspont továbbá egyfajta összehasonlító jelleggel tartalmazza az úgynevezett „terrorista célkitűzéseket”, valamint a terrorista merényletek kapcsán előfordulható köztörvényes bűncselekményeket, melyet Bartkó ábrázolását alapul véve mutatok be.

A „terrorista célkitűzések”	A köztörvényes bűncselekmények
1) A lakosság súlyos megfélemlítése.	1) Személyek élete elleni támadás, amely halált okozhat.
2) Egy kormány vagy egy nemzetközi szervezet arra kényszerítése jogellenes módon, hogy valamit tegyen vagy ne tegyen.	2) Személyek testi épsége elleni támadás.
3) Egy ország, illetve egy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi rendjének súlyos destabilizálása, lerombolása.	3) Kiterjedt rombolás a közös álláspont által meghatározott körben.
	4) Vízi-légi jármű, ill. Tömegközlekedési vagy áruszállítási eszköz jogellenes hatalomba kerítése.
	5) Visszaélési bűncselekmények
	6) Közveszély okozása
	7) Alapvető szolgáltatások akadályozása
	8) Ezen említettekkel való fenyegetés.

Ábra 1: 2001/931/KKBP közös álláspont¹⁵

¹² BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései, Universitas- Győr Nonprofit Kft, Győr, 2011, 35-36.o.

¹³ A következő egyezmények sorolandók ide: 1963. szeptember 14-én kelt Tokiói nemzetközi egyezmény a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről, az 1970. december 16-án Hágában kelt nemzetközi egyezmény a légi járművek jogellenes hatalomba kerítéséről, illetve az 1971. szeptember 23-án Montrealban kelt egyezmény a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről.

¹⁴ A Tanács közös álláspontja 2001/931/KKBP (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról.

¹⁵ BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései, 2011, Universitas- Győr Nonprofit Kft, Győr, 48. o.

Ezen közös állásponthoz csatolásra került egy olyan lista is, mely azon személyeket, csoportokat tartalmazza, amelyek terrorista csoportként definiálандók, illetve mely listát félévente frissíteni szükséges.

A fogalommeghatározás, valamint a terrorizmus elleni küzdelem uniós jogi szabályozása szempontjából kiemelendő dokumentum az Európai Parlament és a Tanács 2017/541 irányelve¹⁶ a terrorizmus elleni küzdelemről. Az irányelv középpontjában olyan „szándékos bűncselekmény áll – emeli ki Knapp - amely –, különböző módokon megvalósítva – komoly kárt okozhat egy államnak vagy egy nemzetközi szervezetnek. A rendelkezés a cselekmény mögötti célokat a lakosság megfélemlítésében, egy kormány, illetve nemzetközi szervezet arra való jogellenes kényszerítésében, hogy valamilyen intézkedést tegyen, vagy attól tartózkodjon, valamint abban ragadja meg, hogy a támadás súlyosan destabilizálja vagy lerombolja ezen entitások alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi struktúráit.”¹⁷

Amint az tehát az előzőekben tárgyalt fogalommeghatározásokból megállapítható, jelenleg nem létezik egy egzakt fogalommeghatározás a terrorista célzatú cselekmények szabályozására, mely nagy mértékben megnehezíti az e bűncselekmények tekintetében a hatékony együttműködést és a szervezett bűnűldözést. Meglátásom szerint e tekintetben a legcélravezetőbb egy olyan Európa, illetve világméretű összefogás lenne, mely ezen hiányosságra egy központi, általánosan elfogadott fogalommeghatározással reagál, tekintve, hogy a jelenkori terrorizmus egy olyan mértékű veszélyforrás, mely ellen egy szervezett összefogás, a terrorista jellegű cselekmények központi szabályozása szükséges.

¹⁶ Európai Parlament és a Tanács 2017/541 irányelve a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról.

¹⁷ KNAPP László: A terrorizmus elleni küzdelem az Európai Unió jogában: A terrortámadásra adandó válasz a szolidaritási és a kollektív védelmi klauzula tükrében. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, 2019, Gondolat Kiadó, Budapest, 123. o.

A témában lásd bővebben: GELLÉR Balázs: A terrorizmus elleni harc egyes kérdései az anyagi büntetőjog szemszögéből. Györgyi Kálmán Ünnepek Kötet, KJK-KERSZÖV Kiadó Kft, Budapest, 2004, 248-254. o.

3. Az elkövetőkről

3.1 A bűnügyi profilkészítés

A terrorizmus elleni küzdelem legmértvadóbb pontja annak megelőzésében rejlik. A különféle bűnügyi, illetve más közreműködő szerveknek bűnüldözési taktikájukat – a már megvalósított deliktumok elkövetőinek felkutatása mellett – a potenciális, jövőbeli elkövetők mielőbbi azonosítására kell felhasználniuk. Ezen megelőzést nagyban segíti a terrorista merénylők azt megelőző azonosítása, hogy megvalósítanak egy ilyen jellegű cselekményt.

A bűnügyi profilalkotás (offender profiling, criminal profiling) egy elemző- értékelő tevékenység, mely olyan deliktumok esetén alkalmazható, amelyek esetén egyrészt nagy társadalmi nyomás alá helyeződnek a rendvédelmi, illetve igazságszolgáltatási szervek, továbbá melyeknek egyfajta össztársadalmi jelentősége, kiemelkedő veszélye van. A profilozás legfőbb célja egy adott bűncselekmény ismeretlen elkövetőjének mihamarabbi azonosítása, vagy a potenciális elkövetők számának csökkentése.

A profilalkotás lényege abban rejlik, hogy olyan jellemzőket ad meg az elkövetőről és az általa megvalósított cselekményről, mely szerint a látókörbe került személyek köréből kiválasztható, leszűkíthető a potenciális gyanúsítottak köre.¹⁸

A modern kori profilozás az 1970-es évek Amerikájában jelent meg az FBI¹⁹ személyiségelemző osztályának köszönhetően. Az FBI a következő alaptézisből indult ki a bűnügyi profilalkotás során -amint arra Hegedűs is rámutat: „Az ember gondolatain keresztül irányítja tetteit, különféle magatartását, vagyis az egyén ismert viselkedéséből az elkövető személyiségjegyeire vonatkozó következtetések állapíthatók meg.”²⁰ Ez tehát a fő szabály, mely alapján az Amerikai Egyesült Államok szövetségi nyomozó szerve az egyes profilalkotások során eljár. Amennyiben egy, már megvalósult bűncselekményt követően indul el a profilalkotás, úgy a helyszíni szemle során a tetthelyet analizálják, illetve igyekeznek a különféle kulcsingereket megállapítani, melyből következtetések vonhatók le az adott egyén személyiségstruktúrájára.²¹

¹⁸ HEGEDŰS Gábor: Nyomozástámogatás- bűnügyi profilalkotás, 2019/1, Magyar Rendészet, 51.-63. o.

¹⁹ A Szövetségi Nyomozó Iroda (Federal Bureau of Investigation, rövidítve FBI) az Amerikai Egyesült Államok szövetségi szintű nyomozószerve.

²⁰ HEGEDŰS Gábor: Nyomozástámogatás- bűnügyi profilalkotás, 2019/1, Magyar Rendészet, 51.-63. o.

²¹ HEGEDŰS Gábor: Nyomozástámogatás- bűnügyi profilalkotás, 2019/1, Magyar Rendészet, 51.-63. o.

Véleményem szerint olyan hatékony fellépést eredményezhet a profilalkotás minden egyes büntetőeljárás során, mely nagyfokú segítséget, illetve hatékonyságot indukálhat a nyomozási eljárás folyamatában. Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül az a tény sem, hogy ezen tevékenység csaknem teljes mértékben ismeretlen a jelenlegi bűnelkövetők számára, így valóban nagyfokú előnyt is jelent ennek alkalmazása a bűnüldöző hatóságok számára.

3.2 Modus operandi, illetve az elkövetői névjegy

Kiemelt jelentőségű, hogy két fogalmat megfelelően elkülönítsünk egymástól a profilkészítés tárgyalása folytán, ezek az úgynevezett modus operandi, tehát maga a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges cselekmény, mely egyfajta elkövetési módszer, folyamatosan használt „munkamorál” az elkövető részéről, ezzel szemben az elkövetői névjegy elkészítéséhez mérvadó eszköz az előzőekben ismertetett bűnügyi profilkészítés, mely a deliktumot megelőző, valamint azt követő utócselekményeket is számításba veszi, mindemellett pedig számol azon különféle helyszíni elváltozásokkal is, melyek nem feltétlen szükséges elemei a megvalósított bűncselekménynek.²² Összefoglalva tehát ezen elkövetői névjegy az elkövető viselkedésére, fantáziájára, illetve gondolataira fókuszálva igyekszik egy jellemrajzot adni róla, pszichológiai szempontú elemzését követően.

Fontos kiemelni, hogy míg a modus operandi egyes sorozat-elkövetők esetében folyamatosan változhat, hiszen ez egy tanult viselkedés, az elkövetői névjegy ugyanakkor statikus, ugyanis az abból a pszichológiai szükségletből táplálkozik, mely a tettest elkövetésre sarkallja, ezen okból kifolyólag ez változatlan az idő múlásával.

A kriminológiai profilozás során a következő négy jellemző problémával kell szembenézni – utal arra Szijártó:

- Adekvát viselkedési formák kiválasztása, vagyis: mely cselekmények vizsgálata vihet esetlegesen közelebb az elkövető azonosításához
- Az elkövetők közötti releváns különbségek feltárása az adott bűntények és lehetséges tettesek sajátosságai megvizsgálását követően
- Azon jellemzők azonosítása, amelyek alapján következtetni lehet az elkövető személyére, egyes személyiségjegyeire

²² HEGEDŰS Gábor: Nyomozástámogatás- bűnügyi profilalkotás, 2019/1, Magyar Rendészet, 51.-63. o.

- Kimutatható összefüggések keresése más esetekkel.²³²⁴

3.3 Elméletek a terrorista profilról

Dolgozatom ezen fejezetében igyekszem vizsgálni, hogy segítheti-e, és ha igen mennyiben egy terrorista személyiségprofil megrajzolása a terrorizmus elleni küzdelmet. Ugyanakkor további kérdésként merül fel, lehetséges-e egyáltalán ennek megalkotása ilyen típusú bűncselekmények elkövetői esetén. Számos különféle megközelítés létezik, a következőkben néhány relevánsabb elméletet ismertetnék, a teljesség igénye nélkül.

A terrorizmus kutatása egy interdiszciplináris terület, mely alatt tulajdonképpen az értendő, hogy a jelenség pszichológiai elméletekkel való vizsgálata nélkül jelentős nehézségekbe ütközhetünk, hiszen ezek egyfajta kiindulópontot biztosíthatnak az elkövető szándékának, motivációjának analizálása során.

A terrorista elkövetők esetén való profilozást nagyban megnehezíti ezen elkövetői csoportok heterogén volta, mely alapján nem lehet egy, minden ilyen merénylőre tipikusan jellemző tulajdonságot kiemelni, annak mentén elindulni.

A kriminológiában az úgynevezett antropometriai elméletekkel kapcsolatos kutatásokban igyekeztek az elkövetők eltérő testi adottságainak, annak mérvadó voltát elemezni. Ternovics megfogalmazása szerint *„azt feltételezték, hogy meghatározó testi felépítéshez meghatározó lelki alkat társul. Ebből következően mivel a testalkat is, a lelkület, a temperamentum is örökölhető, amely hajlamosít valamilyen, a típusra jellemző bűnözői magatartásra.”*²⁵

A következő jelentős koncepció a terrorizmus biológiai elmélete. Elsősorban élettani folyamatokra vezeti vissza az agresszív terrorcselekményekre való hajlam kialakulását, annak kockázatát. Ahogy Póczik fogalmaz: *„Ebben a megközelítésben a terrorcselekmények elkövetője, általánosabban az agresszív személyiség nem különbözik más, sorozatos erőszakos cselekmények elkövetőitől. Cselekedeteik mögött különféle hormonális, illetve neurokémiai folyamatok, kiegyensúlyozatlanság húzódnak meg”*²⁶

A pszichológiai elméletek a terrorista magatartást, mint egyfajta lelki deformációt közelítik meg. Ezen kutatási forma első fázisa az 1960-as évek végétől az 1980-as évek közepéig terjedő

²³ DOUGLAS J.E., BURGESS A.W., BURGESS A.G., RESSLER R.K. Crime classification manual. A standard system for investigating and classifying violent crimes, 2006, Jossey- Bass, San Francisco, 19-31.o.

²⁴ SZIJÁRTÓ Livia: Alkalmazott pszichológiai módszerek a terrorizmus elleni harcban. Doktori értekezés (tervezet), Budapest, 2018, 98. o.

²⁵ TERNOVICS Fruzsina: Criminal minds- megrajzolható-e a terrorista személyiségprofil? Elérhető: <https://mindsetpszichologia.hu/criminal-minds-megrajzolható-e-a-terrorista-személyiségprofil>.

²⁶ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság 2007/5, 3. o.

időszakra tehető. A pszichológiai irányzatot követő kutatók úgy tekintik, hogy a „*terrorizmus lelki és viselkedésbéli deviancia, amely mögött a gyermekkori negatív élményekben és a sérült önazonosságában gyökerező tudatalatti impulzusok húzódtak meg.*”²⁷ A következő elméleti megközelítések jellemzőek a terrorista profil vizsgálata kapcsán:

- „Az *etológiai megközelítés* kettős értelmű, hiszen egyfelől az állati viselkedést tanulmányozó tudományág, másfelől pedig az emberi együttélés kialakulását tanulmányozó tudományágként definiálható.” Konrad Lorenz²⁸ megfogalmazása szerint az agresszió a harci ösztön alapvető biológiai szükségleteiből ered, melynek az emberi fejlődés során egyfajta adaptációs funkciója volt.²⁹
- „A *frusztráció/ agresszió* elméletében az egyéni szándékok megghiúsulása vagy a követett magatartás kudarca hívja elő az agressziót. Ezen két viselkedési forma egyfajta cirkulációban jelenik meg, az agresszió frusztrációt szül, a frusztráció szükségszerű következménye pedig az agresszió.”³⁰
- „A *társadalmi tanulás* elmélete szerint a viselkedési minták elsajátítása a viselkedési mód és a következmények mérlegelésének útján történik. Ezen elmélet tehát állítja, hogy az agresszív magatartás nem csupán az egyéni tapasztalatok során szerzett magatartásforma, hanem az adott környezetben megfigyelt hasonló eseményekből szerzett közvetett tapasztalatokon is nyugszik.”³¹
- „Az *agresszió kognitív* elmélete szerint az egyének tapasztalataik alapján belső kognitív térképet készítenek, erre támaszkodva tájékozódnak a világban, határozzák meg a célszerűnek látszó viselkedést. Az agresszív személyek esetében jellemző tulajdonság, hogy képtelenek a nem agresszív konfliktusmegoldásra, túlérzékenyen reagálnak a csekély mértékű, vagy látszólag ellenséges megnyilvánulásokra is.” Az elmélet ebből kiindulva értelmezi a terrorista és a terrorszervezet viselkedését: a terrorista akciója a valóság szubjektív interpretációja, nem pedig az objektív valóság tényein nyugszik (CRENSHAW 1988).³²

A *pszichoanalitikus* elméletek egy másik csoportja ugyanakkor a nárcizmusban véli megtalálni a terrorizmus tulajdonképpeni pszichológiai vezérfonalát. A terrorista elkövetőkre levetítve

²⁷ NAGY MELÁNIA: A női terrorizmus. PhD Értekezés Tézisei, Pécs, 2020, 37. o.

²⁸ KONRAD ZACHARIAS LORENZ osztrák zoológus, ornitológus, a klasszikus összehasonlító magatartáskutatás úttörője.

²⁹ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság, 2007/5, 5. o.

³⁰ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság, 2007/5, 5. o.

³¹ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság, 2007/5, 5. o.

³² PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság, 2007/5, 5. o.

ezen elméletet a következő állapítható meg: „esetükben a nárcisztikus én eredményezi az igazságtalanságok kapcsán megjelenő agresszív reakciókat, ennek kialakulásának háttérében azonban a traumákkal, rendszeres megaláztatásokkal, illetve bántalmazásokkal teli gyermekkor lelhető fel.”³³

A bűnelkövetői profilalkotás ugyanakkor épp amennyire hatékony, ugyanannyira káros is lehet ezen deliktumok esetében. Több terrortámadás kapcsán is ért ugyanis hatásági atrocitás olyan személyeket, akik a hivatalos rendőrségi profil alapján potenciális elkövetői lehettek az adott terrorista merényletnek. Ennek oka tulajdonképpen arra vezethető vissza, hogy a rajzolt személyiségprofil olyannyira általános, hogy számos, a tényleges elkövetőn kívüli személyre is tökéletesen illett. Példaként mutatom be a *Brit Rendőrség Potenciális Öngyilkos Merénylet Azonosítására Szolgáló Kézikönyvet*.

- Lehetséges viselkedési jegyek: furcsa, természetellenes viselkedés, félelem és gyanakvó, az adott környezetben idegen viselkedés.
- Lehetséges kellékek: tömött bőrönd, táska, túlzottan nehéz hátizsák, melyet, ha leül valahova fokozottan védi, elővigyázatos vele.³⁴

Álláspontom szerint ezen feltüntetett jellemzők annyira általánosan mutatják be az adott személyt, hogy éppen ez vezethet a hatékonyság csökkenéséhez, hiszen nem szűkíti kellően az adott személyiségjegyeket és sokszor akár félre is vezetheti a nyomozó szerveket.

Ezen oknál fogva meglátásom szerint a túlzóan általános, leginkább külső jegyekre összpontosító vizsgálatnál jóval hasznosabb lehet az egyes viselkedési jegyeket, elkövetői motivációt feltérképező profilalkotás.

Összefoglalva azonban véleményem szerint megállapítható, hogy tekintve a terrorista jellegű deliktumok összetettségét, azok terrorista szervezetekből eredő bonyolultságát úgy gondolom, hogy a bűnügyi profilkészítés nem a legmegfelelőbb preventív intézkedés a tárgyalt deliktumok vonatkozásában. Ugyanakkor természetesen a veszély csökkentésére, illetve eseti megelőzésre elképzelhető, hogy alkalmas lehet.

³³ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei, Világosság, 2007/5, 5. o.

³⁴ Dr. ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja. In: https://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/zsifko_a_terrorista_profilja.pdf, 5. o.

4. A terrorista jellegű bűncselekmények jogi szabályozása

A magyar büntetőjogban elsőként az 1978. évi IV. Törvényben jelent meg a terrorcselekmény tényállása. Kiemelendő ugyanakkor, hogy míg ezen törvény még a közrend elleni bűncselekmények körében kívánta pönalizálni a deliktumot, addig a 2012. évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) már a XXX. Fejezet, közbiztonság elleni bűncselekmények körében rendeli büntetni ezen cselekményeket. A 2001. évi New York-i terrortámadásokat követően azonban hazánkban is történtek jogszabályi módosítások e deliktumok szabályozása körében, így került sor a 2001. évi LXXXIII.³⁵ törvény megalkotására, mely a terrorizmus elleni hatékonyabb fellépés jegyében módosította az 1978-as Btk-t.

A közbiztonság fogalma alatt az Alaptörvény, továbbá más jogszabályok által meghatározott *„olyan állapotot kell érteni, amelyben az államhatalmi szervek, valamint a társadalmi szervezetek rendeltetésüknek megfelelően működhetnek, ennek eredményeként pedig a személy- és vagyonbiztonság mindenki számára garantálttá válik. A közbiztonság elleni bűncselekmények sajátossága ugyanakkor az, hogy általában nem konkrét személy jogait sértik vagy veszélyeztetik, nem konkrét dolgot fenyegetnek, hanem káros hatásuk ennél szélesebb kört érint, a polgárok nagyobb vagy szűkebb csoportját, illetve előre meg nem határozható anyagi javakat.”*³⁶

A jelenleg hatályos Btk. tehát már önálló fejezetben a közbiztonság elleni bűncselekmények körében szabályozza a tárgyalandó cselekményeket, melyek a terrorcselekmény, a terrorizmus finanszírozása, valamint a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása.³⁷

A bűncselekmények jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi intézmények biztonságos, zavartalan működéséhez, a lakosság félelmektől mentes életéhez fűződő közérdek.³⁸

A következőkben ezen magyar jogi szabályozást vizsgálom bővebben.

³⁵ 2001. évi LXXXIII. Törvény a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről.

³⁶ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, HVG- ORAC, Budapest, 2018, 533. o.

³⁷ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

³⁸ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

4.1 A terrorcselekmény hatályos szabályozása

A Btk. 314.§-a szabályozza, a közbiztonság elleni bűncselekmények között elsőként ezen tényállást. A terrorcselekmény jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a lakosság félelemmentes életviteléhez fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény passzív alanya bármely természetes, élő személy lehet. A deliktum elkövetési tárgyai lehetnek egyrészt azok a dolgok, amelyek ellen a Btk. 314.§ (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmények irányulnak, másrészt a Btk. 314.§ (2) bekezdésének szövegére tekintettel a más tulajdonát képező jelentős anyagi javak.

A terrorcselekmény továbbá immateriális bűncselekmény, hiszen sem a követelés teljesítése, sem a félelem kialakulása, sem pedig az alkotmányos vagy gazdasági rend megzavarása nem eleme a tényállásnak ³⁹– emeli ki Fábíán.

A törvény a terrorcselekmény első két alapesetének előkészületét is büntetendővé nyilvánítja, mely esetén súlyosabb büntetéssel fenyeget, amennyiben annak kivitelezésére terrorista csoportban megvalósított elkövetés által kerül sor. Az első alapeset kísérlete továbbá fogalmilag kizárt, hiszen amint megkezdődik az elkövető a célzatos elkövetést, cselekménye egyúttal befejezetté is válik.⁴⁰

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet. A Btk. 16.§-ának rendelkezéseiből következően a terrorcselekmény első három alakzatának elkövetője tizenkettedik életévét betöltött személy is lehet, feltéve, hogy rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátási képességgel.

A terrorcselekmény szándékosan követhető el, és annak valamennyi alakzata célzatos deliktum. Ezen célzataból következően kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg a cselekmény.

A törvény korlátlan enyhítést tesz lehetővé azon személyek számára, aki a Btk. 314.§-ának (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott bűncselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és tevékenységét a hatóság előtt felfedi, ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

⁴¹Ezen szabályozás legfőbb oka az, hogy az elkövetett bűncselekmény miatti büntetőjogi felelősségre vonásnál célravezetőbb hosszútávon az, ha a súlyos következményekkel járó

³⁹ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁴⁰ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁴¹ NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorizmus elleni fellépés eszközei a magyar és a német büntető anyagi jogban. PhD értekezés tézisei, Pécs, 2017, 27. o.

terrorcselekmény nem valósul meg befejezetten, ezáltal sok esetben beláthatatlan következményeket indukálva. Kiemelendő, hogy abbahagyásra csak a cselekmény befejezté válását követően kerülhet sor. Ezért mindaddig, míg a bűncselekmény kísérleti szakban van, önkéntes visszalépésről beszélhetünk.⁴²

A bírói gyakorlat ugyanakkor egységesnek mondható annak vonatkozásában, hogy például a bombatámadással való egyfajta „üres fenyegetődzés” nem a Btk. 316.§-ban írt cselekményt valósítja meg, hanem a közveszéllyel fenyegetés tényállását - emeli ki Fábián.⁴³

A Btk. 315.§-ának (1) és (2) bekezdésében büntetni rendelt előkészületi jellegű elkövetési magatartások esetén büntethetőséget megszüntető okot is szabályoz a törvény abban az esetben, amennyiben az elkövető a bűncselekményt, mielőtt az a hatóságok tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti és az elkövetés körülményeit feltárja.⁴⁴

4.2 A terrorizmus finanszírozása

A terrorizmus finanszírozása egészen 2003. március 1-je óta büntetendő volt a magyar büntetőjogban, mivel a korábbi Btk. a terrorcselekmény tényállásán belül, sui generis bűncselekményként büntetni rendelte a terrorcselekményhez történő, különféle anyagi eszközök szolgáltatását, illetve azok gyűjtését.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága 2010-ben komoly hiányosságokat állapított meg e szabályozást illetően. Egyrészt a Btk. nem rendelte büntetni a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket olyan jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetőleg abból az önálló terroristát bármilyen módon támogassák. Másrészt a terrorista csoport napi tevékenysége finanszírozásának büntetendősége nem volt egyértelmű, a terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és annak gyűjtése nem volt büntetendő.⁴⁵ Ezen említett okokra tekintettel rendeli az új Btk. már önálló tényállásként büntetni a terrorizmus finanszírozásának tényállását.

⁴² BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, HVG-ORAC, Budapest, 2018, 533-534. o.

⁴³ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁴⁴ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, HVG-ORAC, Budapest, 2018, 533-534. o.

⁴⁵ GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog - különös rész, XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények.

A terrorizmus finanszírozásának védett jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a lakosság félelemmentes életviteléhez fűződő társadalmi érdek.⁴⁶

A bűncselekmény elkövetési magatartásai az anyagi eszköz szolgáltatása, annak gyűjtése, valamint az ezzel történő támogatás.

A terrorizmus finanszírozása immateriális jellegű deliktum, tehát a törvényi tényállás eredményt nem tartalmaz.

A bűncselekmény kísérlete elvileg lehetséges, míg befejezetté a deliktum az elkövetési magatartás teljes kifejtésével válik.

A cselekmény tettese és részese bárki lehet. Továbbá szándékos bűncselekmény, azaz az elkövetőnek tisztában kell lennie azzal a ténnyel, hogy az anyagi eszközök szolgáltatásával, vagy gyűjtésével terrorcselekmény feltételeit biztosítja, illetve, hogy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt támogat. Kiemelendő ugyanakkor, hogy a Btk. 318.§-a (1) bekezdésének a, -b, pontja szerint ezen cselekmény egyenes és eshetőleges szándéka is létrehozható, míg a c, pont szerinti alakzat kizárólag egyenes szándékkal valósulhat meg.

Súlyosabban rendeli büntetni a törvény azt, aki a terrorizmus finanszírozását terrorcselekménynek terroristacsoportban történő elkövetése, vagy terroristacsoport tagja érdekében valósítja meg, illetve, ha a terroristacsoport tevékenységét egyéb módon támogatja, vagy a terrorista csoport ilyen támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt.⁴⁷

Dolgozatomban ezen alpontjában fontosnak tartom megemlíteni az Európai Parlament és a Tanács 2005. évi 2005/60/EK irányelvét a pénzügyi rendszernek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről. Ezen irányelv szerint *a „bűnözőknek és társaiknak a bűnözésből származó bevételek eredetének leplezésére vagy a jogszerűen, illetve a jogellenesen szerzett pénzeknek terrorista célokra való átirányítására irányuló erőfeszítései súlyosan veszélyeztethetik a hitelintézetek és pénzügyi szolgáltatók megbízhatóságát, épségét és stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer egésze iránti bizalmat.”*⁴⁸ Az irányelv kiemeli, hogy annak nem kizárólag a bűncselekményből származó pénzek kezelésére kell kiterjednie, hanem a jogszerűen szerzett pénznek vagy vagyontárgyaknak a terrorizmus céljaira való gyűjtésére is.⁴⁹

⁴⁶ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

⁴⁷ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, HVG-ORAC, Budapest, 2018, 539- 540. o.

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK Irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszernek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK Irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszernek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.

Az irányelv egyik legfontosabb céljának tehát a terrorizmus, valamint annak bárminemű finanszírozása elleni fellépés szabályozása tekinthető.

4.3 Terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása

Az új Btk. 317.§-a már önálló tényállásban rendeli büntetni a készülő terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását. E kötelezettség alól a hozzátartozó sem mentesül. Készülő bűncselekményként az előkészületi vagy kísérleti szakban lévő bűncselekmény definiálható.⁵⁰ A feljelentési kötelezettség tehát csak *az előkészületi szakban lévő terrorcselekményekhez kapcsolódóan áll fenn és addig tart, amíg a terrorcselekmény elkövetője az eszközcselekmény végrehajtását meg nem kezdte* – emeli ki Fábián.⁵¹

A bűncselekmény jogi tárgya a terrorcselekmény elkövetésének megelőzéséhez, valamint a terrorcselekményt előkészítő elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő társadalmi érdek.⁵²

A deliktum elkövetési magatartása a feljelentési kötelezettség elmulasztása. A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása bűncselekményének egyetlen feltétele a hitelt érdemlőség, amely abban az esetben állapítható meg, ha az információk, adatok valódiságában alappal lehet bízni, az elkövetőnek az előkészületre vonatkozó cselekményt a tudomására jutott ismeretek alapján komolyan kell vennie – fogalmazza meg Neparácski.⁵³

Az elkövető feljelentési kötelezettségének kizárólag a hatóság értesítésével tehet eleget, és e tájékoztatást a számára lehetséges legrövidebb időn belül köteles megtenni. Így tehát a késlekedés csak elháríthatatlan külső ok esetén mentesíti az elkövetőt és csak addig ameddig az fennállt.⁵⁴

A bűncselekmény továbbá kizárólag szándékosan követhető el. Jelen esetben egy tiszta mulasztásos deliktumról beszélhetünk, melynek kísérlete fogalmilag kizárt.

⁵⁰ GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog különös rész, XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények.

⁵¹ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁵² BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, HVG-ORAC, Budapest, 2018, 535-538. o.

⁵³ NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorcselekményt előkészítő magányos elkövetőre vonatkozó szabályok a Büntető Törvénykönyvben. In: Terrorelhárítás, a Terrorelhárítási Központ Tudományos Tanácsának Folyóirata, 2015, 1. szám, 12. o.

⁵⁴ NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorcselekményt előkészítő magányos elkövetőre vonatkozó szabályok a Büntető Törvénykönyvben. In: Terrorelhárítás, a Terrorelhárítási Központ Tudományos Tanácsának Folyóirata, 2015, 1. szám, 12. o.

A cselekményt tettesként bárki elkövetheti, illetve mivel maga a feljelentési kötelezettség mindenkit önállóan, személyében terhel, a bűncselekmény csak önálló tettesként követhető el.⁵⁵

4.4 Egyes deliktumok terrorcselekménnyel való kapcsolata

Egyes deliktumoknak különösképpen szoros a terrorcselekménnyel való kapcsolata, annak előkészületi, támogató, vagy éppen eszközcselekményeként funkcionálnak⁵⁶ – fogalmazza meg Fábíán. A jogalkotó különösen szorosnak ítélve ezt a fajta összefüggést, közvetlenül a terrorcselekmény és a kapcsolódó tényállásait követően szabályozza a Btk.-ban a terrorizmus finanszírozásának, valamint a jármű hatalomba kerítésének büntetét.

A jármű hatalomba kerítése bűncselekményének nemzetközi jogi szabályozását a légi járművek jogellenes hatalomba kerítéséről szóló 1970-es Hágai Egyezmény, illetve az Európai Unió Tanácsának a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata jelenti.⁵⁷

Dolgozatom ezen pontján reflektálnék a német Bundesrat Gesetz zur Neuregelung von Luftsicherheitsaufgaben elnevezésű jogszabályára. Ennek 14. §-a szerint egy különösen súlyos baleset bekövetkezésének megakadályozása érdekében a fegyveres erők a légi járműveket a légtérből kizoríthatják, leszállásra kényszeríthetik, fegyveres erő alkalmazásával fenyegetőzhetnek vagy figyelmeztető lövéseket adhatnak le. Több lehetséges intézkedés közül kötelesek azt választani, mely valószínűsíthetően a legkisebb kárt okozza az egyes egyéneknek. A fegyveres erővel való közvetlen fellépés – tehát a hatalomba kerített légijármű megsemmisítése - csak abban az esetben megengedett, ha a körülményekből feltételezhető, hogy a légijárművet emberi életek megsemmisítése érdekében fogják használni és ez jelentené az egyetlen eszközt a fenyegető veszély elhárítására.⁵⁸

A törvény ezen említett szakaszával ugyanakkor nem értek teljes mértékben egyet. Attól függetlenül, hogy megsemmisítenek egy polgári légi járművet-bízva abban, hogy ezáltal több- a földön tartózkodó- emberélet menthető meg, a légi jármű lezuhanó roncsai szintén elképzelhető, hogy emberéleteket követelnek. Továbbá úgy gondolom, miszerint az állam nem jogosult egy ártatlan ember élete felett sem döntésre, nem rendelkezhet egy emberi élettel sem

⁵⁵ NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorizmus elleni fellépés eszközei a magyar és a német büntető anyagi jogban. PhD értekezés tézisei, Pécs, 2017, 54. o.

⁵⁶ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁵⁷ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>.

⁵⁸ Gesetz zur Neuregelung von Luftsicherheitsaufgaben, vom 11. Januar 2005, Bundesgesetzblatt Jahrgang 2005 Teil I Nr. 3., ausgegeben zu Bonn am 14. Januar 2015.

önkényesen. Nem teheti ezt meg, hiszen egészen a becsapódás pillanatáig mérlegelések és feltételezések sorozata annak megállapítása, hogy valójában mire terjed ki a terroristák szándéka és valóban végrehajtják-e a fenyegetésük tárgyát.

5. A terrorista jellegű deliktumokkal kapcsolatos nemzetközi szerződések, regionális egyezmények, a nukleáris terrorizmus elleni fellépés jogi keretei

5.1 Általános nemzetközi szerződések a terrorizmus elleni küzdelem jegyében

Dolgozatom ezen fejezetében vizsgálom a terrorista jellegű deliktumok szempontjából legfontosabb univerzális és nemzetközi szerződéseket, azok főbb szabályait, valamint az ENSZ vonatkozó szabályanyagát, különös hangsúlyt fektetve a nukleáris terrorizmus elleni fellépés szerződéses kereteire.

Melyek azok az univerzális és regionális nemzetközi szerződések, melyeket vagy kifejezetten a terrorizmus elleni küzdelem jegyében írtak alá az államok, illetve melyek azok, melyek nem kizárólag ezen célból születtek? A következőkben ezt, majd az alfejezetekben néhány szerződést, illetve egyezményt konkrétan is vizsgálok, a nukleáris terrorizmussal összefüggésben.

Ezen szerződések közös jellemzőit Kecskés általában a részes államoknak egyfajta kriminalizációs kötelezettség előírásával, kölcsönös jogsegély és a kiadatási kérdések tisztázásával, illetve részben előkerülő joghatósági kérdésekkel fogalmazza meg⁵⁹

5.1.1 Univerzális szerződések

A nem kifejezetten a terrorizmus céljából elfogadott legfontosabb szerződések körébe sorolhatók az alábbiak:

- 1) Az 1963-as tokiói egyezmény a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről⁶⁰,

⁵⁹ KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközrendszere a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 81-82. o.

A témában lásd bővebben: GELLÉR Balázs: A terrorizmus elleni harc egyes kérdései az anyagi büntetőjog szemszögéből. Györgyi Kálmán Ünnepek Kötet, KJK-KERSZÖV Kiadó Kft, Budapest, 2004, 241- 248. o.

⁶⁰ 1963 Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft. Magyarországon kihirdette: 1971. évi 24. törvényerejű rendelet.

- 2) Az 1970-es hágai egyezmény a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről⁶¹,
- 3) Az 1973-as egyezmény a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről⁶²,
- 4) Az 1979-es túszedés elleni egyezmény⁶³,
- 5) Az 1979-es nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezmény⁶⁴,
- 6) Az 1991-es montreáli egyezmény a plastik robbanóanyagoknak a felismerésük érdekében történő jelzéséről⁶⁵,
- 7) A 2010-es pekingi kiegészítő jegyzőkönyv a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről⁶⁶

Kizárólagosan a terrorizmus elleni küzdelem égisze alatt elfogadott szerződések körébe az alábbiak sorolhatók:

- 1) Az 1997-es new yorki egyezmény a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról⁶⁷
- 2) Az 1999-es new yorki egyezmény a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról⁶⁸
- 3) A 2005-ös nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló egyezmény⁶⁹

Dolgozatom ezen pontján tennék említést az ENSZ égisze alatt, jelenleg is tervezés alatt álló, a nemzetközi terrorizmusról szóló átfogó egyezményről (Comprehensive Convention on International Terrorism- CCIT)⁷¹. A CCIT egy olyan javasolt szerződés, amely a nemzetközi terrorizmus minden formáját kriminalizálni kívánja, és meg kívánja tagadni a terroristák, azok finanszírozói és támogatói pénzeszközökhöz, fegyverekhez és menedékhelyekhez való

⁶¹ 1970 Convention for the Supression of Unlawful Seizure of Aircraft. Magyarországon kihirdette: 1972. évi 8. törvényerejű rendelet.

⁶² 1973 Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons. Magyarországon kihirdette: 1977. évi 22. törvényerejű rendelet.

⁶³ 1979 International Convention against the Taking of Hostages. Magyarországon kihirdette: 1987. évi 24. törvényerejű rendelet.

⁶⁴ 1979 Convention on Physical Protection of Nuclear Material. Magyarországon kihirdette: 1987. évi 8. törvényerejű rendelet.

⁶⁵ 1991 Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection. Magyarország nem részes fél.

⁶⁶ Protocol Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft. Magyarország nem részes fél.

⁶⁷ 1997 International Convention for the Suppressions of Terrorist Bombings. Magyarországon kihirdette: 2002. évi XXV. Törvény.

⁶⁸ 1999 International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2002. évi LIX. Törvény.

⁶⁹ 2005 International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2007. évi XX. Törvény.

⁷⁰ KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközrendszere a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 84. o.

⁷¹ Draft comprehensive convention on international terrorism.

hozzáférését.⁷² Ezen egyezmény tárgyalásai leálltak azon oknál fogva, melyre már a dolgozatomban első fejezetében is utaltam, miszerint a kulcskérdésben, a terrorizmus- definícióban nagyfokú eltérések mutatkoztak az egyes államok oldalán.

A terrorizmus bűncselekményének meghatározása, amely immár 2002 óta az Átfogó Egyezmény tárgyalásainak alapját adja, a következőképpen hangzik:

1. Bármely személy bűncselekményt követ el ezen egyezmény értelmében, ha bármilyen eszközzel jogellenesen és szándékosan:
 - a) Bármely személy halálát vagy súlyos testi sértését, vagy
 - b) Súlyos kárt okoz köz- vagy magántulajdonban, beleértve egy közhasználatú helyet, egy állami vagy kormányzati létesítményt, egy tömegközlekedési rendszert, egy infrastrukturális létesítményt vagy a környezetet, vagy
 - c) Az e cikk (1) bekezdésének b, pontjában említett vagyon, helyek, létesítmények vagy rendszerek károsítása, amely jelentős gazdasági veszteséget eredményez vagy valószínűsíthetően eredményez, ha a magatartás célja jellegénél vagy összefüggésénél fogva a lakosság megfélemlítése, vagy egy kormány vagy nemzetközi szervezet arra való kényszerítése, hogy valamely cselekményt megtegyen vagy tartózkodjon attól.

Ezen említett meghatározás ugyan önmagában nem vitatható, a tárgyalások holtpontra jutása sokkal inkább abból adódik, hogy ellentétes nézeteket vallanak arról, hogy ezen meghatározás alkalmazható-e egy állam fegyveres erőire és az önrendelkezési mozgalmakra.⁷³

A Közgyűlés 73. ülésének első ülésén, a Hatodik Bizottság 2018 októberében tartott 73. ülésén a világ minden tájáról érkező felszólalók arról számoltak be, hogy az átfogó egyezményről való megállapodás elmaradása akadályozta a terrorizmus elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseket. Mindannyian támogatták a folyamat mielőbbi lezárására irányuló erőfeszítéseket, néhányan azonban aggodalmukat fejezték ki konkrét kérdésekkel kapcsolatban, például a terrorizmus és az önrendelkezésre irányuló jogos törekvések összemosása miatt.⁷⁴ Ezen, 73. ülésen a Közgyűlés felkérte a Hatodik (Jogi) Bizottságot, hogy a 74. ülésre készítsen elő egy végső tervezetet az átfogó egyezmény szövegéről.

⁷² KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközrendszere a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 84-85. o.

⁷³ KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközrendszere a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 85-86. o.

⁷⁴ Fight against International Terrorism Impeded by Stalemate on Comprehensive Convention, Sixth Committee Hears as Seventy – Third Session Begins, GA/L/3566.

Az európai régióban elfogadott és Magyarország részéről is aláírásra került szerződések a következők:

- 1) Az 1977-es strasbourgi egyezmény a terrorizmus visszaszorításáról,⁷⁵
- 2) A 2001-es kiberbűnözésről szóló egyezmény,⁷⁶
- 3) A 2005-ös prümi szerződés,⁷⁷
- 4) A 2005-ös varsói egyezmény a terrorizmus megelőzéséről,⁷⁸
- 5) A 2005-ös pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezmény.⁷⁹⁸⁰

5.2 A nukleáris terrorizmus elleni küzdelem jegyében született nemzetközi szerződések

A nukleáris területtel kapcsolatos terrorcselekmények szabályozása alapvetően három nagyobb csoportra osztható.

Az első csoportot azon cselekmények képezik, melyek nukleáris létesítmények ellen irányulnak, vagyis amikor egyes terrorista akciókkal nukleáris létesítményeket vesznek célba. A második csoportba mindazon esetek sorolandók, amikor ezen cselekmények nukleáris anyagok felhasználásával történnek. Harmadik csoportként pedig azon akciók említhetők, amikor maguk a terrorista csoportok állítanak elő nukleáris bombákat.⁸¹ Kiemelendő ugyanakkor, hogy ilyen fegyverek előállítása csak kellő mennyiségű plutóniumból⁸², vagy dúsított uránból⁸³ történhet, ezen anyagokhoz a terrorista csoportok vagy a feketepiacon

⁷⁵ 1977 European Convention on the Suppression of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 1997. évi XCIII. Törvény.

⁷⁶ 2001 Convention on Cybercrime. Magyarországon kihirdette: 2004. évi LXXIX. Törvény.

⁷⁷ Hivatalos neve: Convention between the Kingdom of Belgium, the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Spain, the French Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands and the Republic of Austria on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism, cross-border crime and illegal migration. Magyarországon kihirdette: 2007. évi CXII. törvény.

⁷⁸ 2005 Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2011. évi II. törvény.

⁷⁹ 2005 Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2008. évi LXIII. Törvény.

⁸⁰ KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközszerződései a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 84-88. o.

⁸¹ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 65. o.

⁸² A plutónium mesterséges, radioaktív, transzurán kémiai elem.

⁸³ A 235-ös urán képezi az atomreaktorok üzemanyagát.

próbálnak hozzájutni, vagy pedig közvetlenül nukleáris létesítményekből igyekeznek rá szert tenni – emeli ki Lamm.⁸⁴

Dolgozatom ezen pontjában mutatom be bővebben a munkám címét képező, nukleáris terrorizmus szabályozásának egyik alapvető dokumentumát, a 2005. évi nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló egyezményt.

Az ENSZ Közgyűlése 1996. december 17-én kelt A/Res. 51/210. számú határozatával létrehozott egy valamennyi tagállam számára nyitva álló ad hoc bizottságot azzal a feladattal, hogy szerződéstervezetet dolgozzon ki a terrorista bombázások leküzdéséről, majd pedig egy másik szerződést a nukleáris terrorizmus visszaszorításáról.⁸⁵

A nukleáris terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezmény több, mint tíz évig tartó előkészítő munkát követően került elfogadásra, majd 2007. június 7-én lépett hatályba. Jelentősége abban rejlett, hogy a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően ez volt az első terrorizmusellenes szerződés.

Röviden megemlíteném ugyanakkor – és hivatkoznék Lamm megállapítására, miszerint a szerződés megkötését nagyban hátráltatta az, hogy bizonyos nukleáris fegyverrel nem rendelkező államok fenntartással éltek bármilyen olyan szöveggel kapcsolatban, amely lehetővé tette volna a szerződés olyképpen való értelmezését, hogy a nukleáris fegyverrel rendelkező államok hadereje számára legitimálják az ilyen fegyverek használatát.⁸⁶ Ezen oknál fogva került az okmány 4. cikkébe beiktatásra a következő szakasz, miszerint: *„A jelen Egyezményt nem lehetséges akként interpretálni, mintha bármely módon vonatkozna a nukleáris fegyverek Államok általi használatára, vagy az azokkal való fenyegetés jogszerűségére.”*⁸⁷

Ugyanakkor tehát ezen Egyezményben sem található állásfoglalás a nukleáris fegyverek alkalmazásának megengedettsége, illetve tilalma tekintetében.

Ezzel összefüggésben elengedhetetlen az 1996-os A nukleáris fegyverekkel való fenyegetés vagy azok alkalmazásának jogszerűsége tárgyában meghozott tanácsadó vélemény vizsgálata.

⁸⁴ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 66. o.

⁸⁵ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 70. o.

⁸⁶ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 72. o.

⁸⁷ 2007. évi XX. Törvény a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről.

Ezen döntésében az ENSZ legfőbb bírói fóruma arra az álláspontra helyezkedett -emeli ki Lamm -, hogy a nemzetközi jogban nincsenek olyan szabályok, amelyek tiltanák, illetve amelyek megengednék a nukleáris fegyverek alkalmazását, vagy az azokkal való bárminemű fenyegetést. Ugyanakkor azonban a nemzetközi jog mai állapotára tekintettel a Bíróság nem tudott végleges következtetésre jutni azon kérdésben, hogy a nukleáris fegyverekkel való fenyegetés, vagy azok alkalmazása jogszerű-e vagy jogellenes, az önvédelem olyan szélsőséges körülményei között, amikor az állam fennmaradása a tét.⁸⁸

Ez az egyezmény sem tartalmazza a terrorizmus általános definícióját, de a szabályozott területen meghatározza, mi tekinthető a szerződés értelmében nukleáris terrorista akciónak, a következőképp:

„Ezen egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan

- a) Radioaktív anyagot készít, vagy birtokol,*
 - i. Halál, vagy súlyos testi sértés okozásának szándékával,*
 - ii. Azzal a szándékkal, hogy jelentős vagyoni, vagy környezetbéli kárt okozzon,*
- b) Bármilyen módon radioaktív anyagot, vagy eszközt használ, vagy megrongál egy nukleáris létesítményt, oly módon, mely ezen cselekményt követően radioaktív anyagokat bocsát ki,*
 - i. Halál, vagy súlyos testi sértés okozásának szándékával,*
 - ii. Azzal a szándékkal, hogy jelentős vagyoni vagy környezetbéli kárt okozzon,*
 - iii. Valamint azzal a szándékkal, hogy egy természetes vagy jogi személyt, illetve egy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére, vagy az attól való tartózkodásra kényszerítse.”⁸⁹*

Christopher Joyner szerint az okmány nagy érdeme, hogy a nukleáris terrorizmust új nemzetközi bűncselekményként definiálja.⁹⁰ Itt emelném ugyanakkor ki, hogy jelenleg nemzetközi bűncselekménynek a háborús deliktumok, az emberiség elleni bűncselekmények, a népirtás, valamint az agresszió minősülnek.

⁸⁸ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 73. o.

⁸⁹ International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism, 2005.

⁹⁰ JOYNER, Christopher C.: i. m. 33-34.

A témában lásd bővebben: BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény dogmatikája a nemzetközi büntetőjogban, 1-15. o.

Az Egyezmény első cikke pontosan meghatározza, mely nukleáris anyagokkal, illetve nukleáris létesítmények vonatkozásában elkövetett cselekmények minősülnek büntetendőnek. A második cikk definiálja, hogy mely cselekmények által valósulnak meg a pönalizálni kívánt deliktumok. A nyolcadik cikk szerint a bűncselekmények megelőzése céljából a Részes Államok kötelesek mindent megtenni ennek érdekében, figyelembe véve a Nemzetközi Atomenergiai Ügynökség (a továbbiakban: NAÜ) erre vonatkozó ajánlásait.

A nukleáris terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezmény vizsgálatát követően tehát elmondható, hogy jelentős mértékben hozzájárul a nukleáris terrorizmus leküzdéséhez, valamint a nukleáris biztonság növeléséhez, legfőképpen azzal, hogy ezen nukleáris terrorista cselekményeket nemzetközi bűncselekménnyé nyilvánítja. Kiemelendő ugyanakkor, hogy az egyezmény minél szélesebb körben való elfogadtatásának érdekében a tárgyalások során megfogalmazott több olyan javaslat nem került be a szerződésbe, melyek növelték volna annak hatékonyságát – emeli ki Lamm.⁹¹

Az előzőekben már említett, NAÜ vonatkozó ajánlásai elsősorban soft law normaként veendő figyelembe.

„A soft law egyfajta olyan egyeztetett, nem szerződési természetű aktus⁹², melyben az egyes államok egymáshoz, vagy valamely jogi területhez való kapcsolatukat rendezik, magatartásukat orientálják anélkül, hogy egy jogi úton kikényszeríthető kötelezettséget keletkeztetnének.”⁹³

Annak ellenére, hogy sokan a soft law minden formáját nem kötelező erőjüként definiálják, mások elfogadják annak kötelező voltát.

A nukleáris energia békés célú hasznosításával kapcsolatos szabályozásokkal összefüggésben a soft law normák nagy jelentőséggel bírnak, hiszen az ilyen jellegű szabályok képezik az alapjait a belső jogi normáknak, biztosítva a szabályozás megalapozottságát, szakszerűségét, valamint annak egységességét.⁹⁴

Dolgozatom ezen pontján tartom fontosnak megemlíteni az Argentína és Uruguay között felmerült Uruguay folyón létesített Papírmalmok ügyét. Ezen ügyben a Nemzetközi Bíróság kimondta, hogy a nemzetközi szervezetek által kidolgozott irányelvek és ajánlások, noha

⁹¹ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 78. o.

⁹² BALLREICH, Hans: Nachdenkliches über „soft law” (Seine mögliche Rolle beim internationalen Schutz des geistigen Eigentums). In: GRUR (Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht). Internationaler Teil, 5/1989.

⁹³ BOROS Balázs Sándor: A Nemzetközi Bíróság Statútuma 38. cikkének újragondolása, avagy a soft law lehetséges helye a nemzetközi jog jogforrási rendszerében. In: Jog Állam Politika, 1. évf., 2009/1., 1. o.

⁹⁴ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 76. o.

„formailag nem bírnak kötelező jelleggel, az állam által figyelembe veendő, s azok annyiban relevánsak, hogy a belső jogi szabályok, szabályozások és intézkedések összhangban legyenek az említett irányelvekkel és szabályozásokkal.”⁹⁵

Tehát, a Nemzetközi Bíróság szerint, annak ellenére, hogy ezen normák alapvetően nem bírnak kötelező erővel, a belső jogi szabályok megalkotása során figyelembe veendő és egyúttal alkalmazandók.⁹⁶

A tömegpusztító fegyverek, ezen belül is a nukleáris területtel kapcsolatosak, jelenleg is részét képezik több állam haderejének.

A terrorizmus, valamint a különféle terrorista akciók előre törésével mindinkább számolni kell annak a lehetőségével, hogy ezen tömegpusztító fegyverek terrorista csoportok kezébe kerülnek, vagy pedig az említett terrorista akciók nukleáris erőművek ellen irányulnak, ezáltal beláthatatlan katasztrófákat okozva.⁹⁷

Az atomhatalom egy, elsősorban a sajtóban használt kifejezés azon országokra, melyek rendelkeznek olyan bombával, mely a lökést okozó hőenergiát nem kémiai reakcióból, hanem atomfizikai folyamatokból nyeri, mely lehet az atomok szétesése (fisszió), valamint azok egyesülése (magfúzió).

Az atomhatalmak említése során központi jelentőséggel bír az atomsorompó szerződés tárgyalása. 1968-ban, az ENSZ Közgyűlés XXII. Ülésszakán fogadták el „A nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról” szóló nemzetközi szerződést, mely később atomsorompó szerződés elnevezéssel vált ismertté.

Ezen szerződés 1. cikke szerint *„A szerződésben részes, nukleáris fegyverrel rendelkező valamennyi állam kötelezi magát, hogy sem közvetlenül, sem közvetve senkinek nem ad át nukleáris fegyvereket, vagy egyéb nukleáris robbanószerkezeteket, illetve nem engedi át az ellenőrzést az ilyen fegyverek vagy robbanószerkezetek felett és hogy semmilyen módon sem segít, bátorít, vagy ösztönöz nukleáris fegyverekkel nem rendelkező államot nukleáris fegyver vagy egyéb nukleáris robbanószerkezet előállítására vagy más módon történő megszerzésére, sem pedig az ilyen fegyverek vagy robbanószerkezetek fölötti ellenőrzés megszerzésére.”*⁹⁸

⁹⁵ Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay).

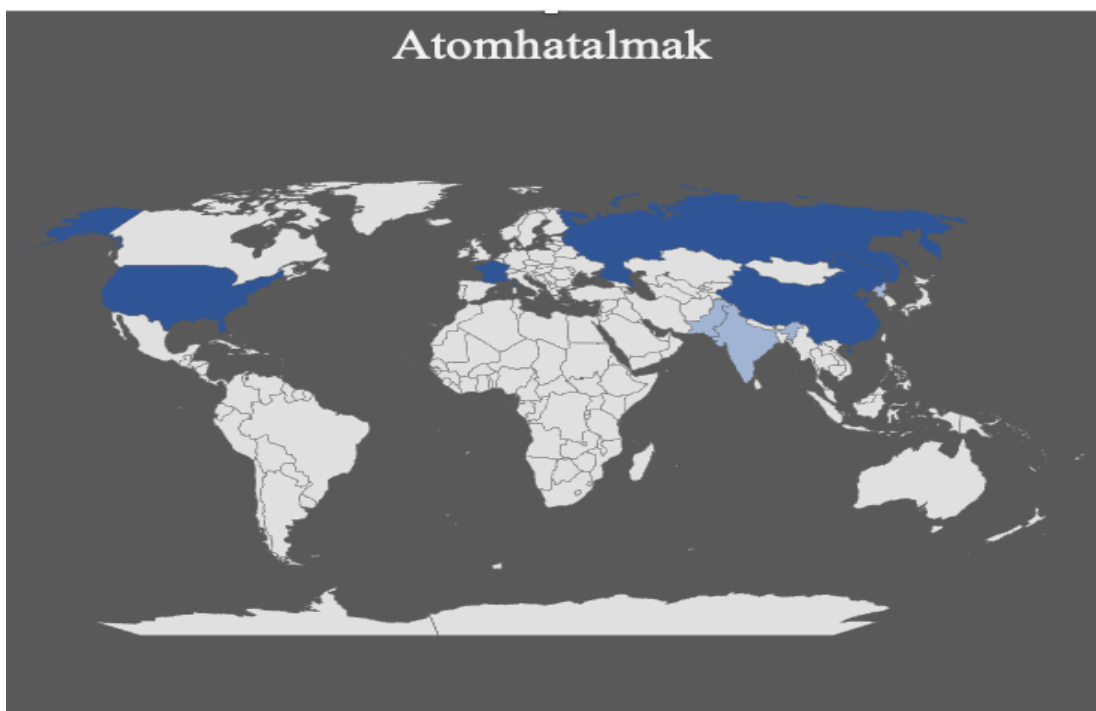
⁹⁶ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 76. o.

⁹⁷ HANKA László, Dr. habil VINCZE Árpád PhD., Dr. SOLYMOSI József DSc.: A nukleáris terrorizmus, mint potenciális fenyegetettség napjainkban. In: Hadmérnök II. Évfolyam 4. szám, 2007. december.

⁹⁸ 1970. évi 12. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének XXII. Ülésszakán, 1968. június 12-én elhatározott, a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés kihirdetéséről, 1. cikk.

A 2. cikk szerint „A szerződésben részes, nukleáris fegyverrel nem rendelkező valamennyi állam kötelezi magát, hogy sem közvetlenül, sem közvetve senkitől sem fogad el nukleáris fegyvereket vagy egyéb nukleáris robbanószerkezeteket, illetve nem vállalja ilyen fegyverek vagy robbanószerkezetek ellenőrzését, hogy nem állít elő és más módon sem szerez nukleáris fegyvereket vagy egyéb nukleáris robbanószerkezeteket és hogy nem kér és nem fogad el semmiféle segítséget nukleáris fegyverek vagy más nukleáris robbanószerkezetek előállításához.”⁹⁹

Mely államok rendelkeznek jelenleg atomfegyverrel? A következő ábra ezt hivatott szemléltetni.

Ábra 2: Atomfegyverrel rendelkező államok napjainkban.¹⁰⁰

Sötétkék színnel kerültek jelölésre az atomsorompó szerződésben is részes atomfegyverrel rendelkező államok, melyek az Amerikai Egyesült Államok, Kína, Franciaország, Oroszország, Nagy- Britannia. Ezen országokat tartjuk jelenleg hivatalos atomhatalomként számon. Világosabb kék színnel ábrázoltam azon államokat, melyek ugyan atomhatalomként vannak nyilvántartva, ám nem részesei az atomsorompó szerződésnek. Ezen országok India, Észak-Korea, Izrael, valamint Pakisztán.

⁹⁹ 1970. évi 12. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének XXII. Ülésszakán, 1968. június 12-én elhatározott, a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés kihirdetéséről, 2. cikk.

¹⁰⁰ Saját szerkesztés.

A Stockholm International Peace Research Institute (a továbbiakban SIPRI) 2021-es jelentése szerint jelenleg 3825 atomfegyver lenne azonnal bevetésre kész. Oroszország, valamint az Egyesült Államok együttesen a világ atomfegyvereinek több mint 90 %-át birtokolják.¹⁰¹

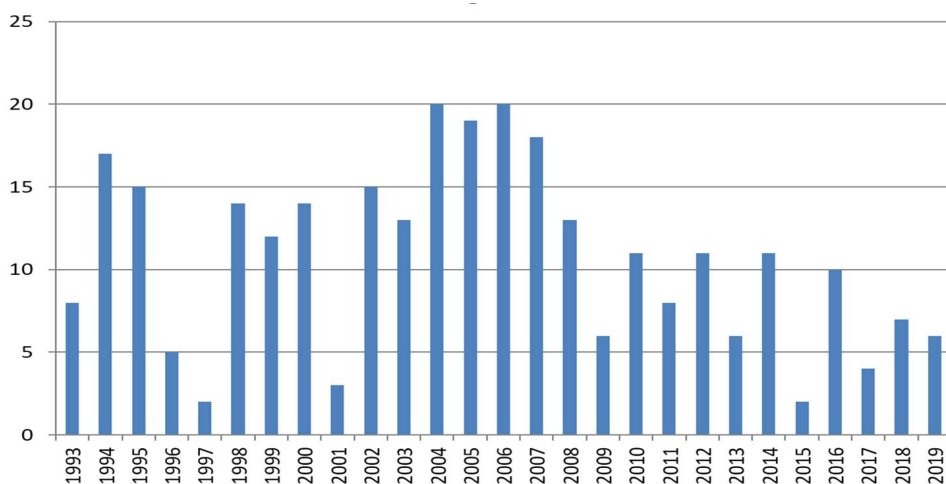
Az IAEA Incident and Trafficking Database-t (ITDB) a NAÜ 1995-ben azzal a céllal hozta létre, hogy nyilvántartást vezessenek a szervezet tagállamaiban előforduló nukleáris vagy radioaktív anyagokkal való illegális kereskedelemről, vagy egyéb meg nem engedett tevékenységekről, illetve azon esetekről, amikor ilyen anyagok kikerültek a szabályszerű ellenőrzések alól.¹⁰²

A tagállamok kötelesek minden, a nukleáris, vagy radioaktív anyagok illegális kereskedelmével, valamint azok határokon átnyúló mozgásával kapcsolatos sikeres, sikertelen, vagy egyéb külső okoknál fogva megghiúsult eseményeket is a NAÜ számára jelenteni.

Az ITDB-ben 134 állam vesz részt, köztük Magyarország is. Valamint kiemelendő, hogy az ITDB a NAÜ 2022- 2025-ös nukleáris biztonsági tervét támogató információs platform lényeges elemeként is említést érdemel.

A következőkben az alábbi – a NAÜ 2020-as jelentését alapul vevő diagrammok segítségével, három nagyobb csoportra bontva mutatom be ezen említett cselekmények előfordulási arányát az 1993-tól 2019-ig terjedő időintervallumban.

I. Kereskedelemmel és rosszindulatú felhasználással kapcsolatos esetek:

Ábra 3: Kereskedelemmel és rosszindulatú felhasználással kapcsolatos esetek, 1993-2019.¹⁰³

¹⁰¹ SIPRI Yearbook - Armaments, Disarmament and International Security, Oxford University Press, 2021.

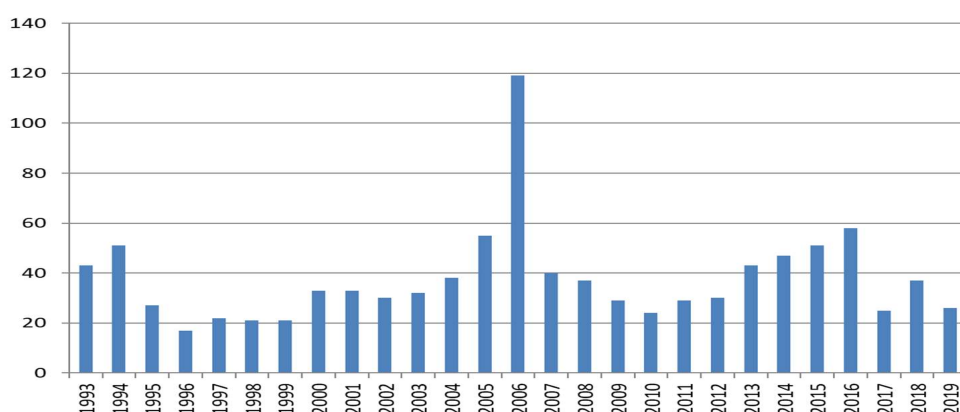
¹⁰² LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 61. o.

¹⁰³ IAEA Incident and Trafficking Database – Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control 2020 Fact Sheet.

Ezen csoportba tartoznak azok a deliktumok, melyekről elegendő információ áll rendelkezésre annak a megállapításához, hogy az incidens a kereskedelemmel vagy a rosszindulatú felhasználással függ össze.

Amint az az előzőekben bemutatott diagrammról is leolvasható, ezen bűncselekmények száma 2004, valamint 2007 között jelentős emelkedést mutatott, majd ezt követően egy csökkenő tendencia figyelhető meg – kiemelendő a 2015-ös év, ahol ezen szám a legalacsonyabb volt. A 2015-ös év után ugyan ismét megfigyelhető egy emelkedő tendencia, ám ennek mértéke közel sem összehasonlítható a 2004 és 2007 közötti időszakkal.

II. Meghatározatlan szándékú esetek:

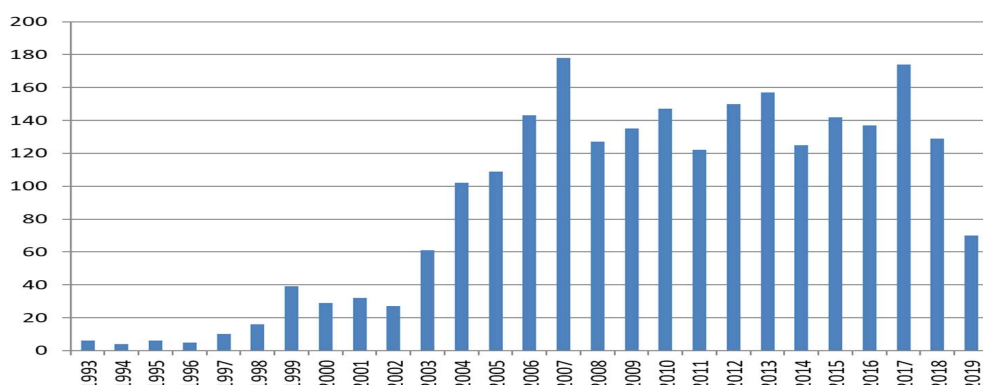
Ábra 4: Az ITDB-nek bejelentett olyan esetek, melyekről nem áll rendelkezésre elég információ annak megállapításához, hogy az incidens kapcsolatban áll-e kereskedelemmel vagy rosszindulatú felhasználással, 1993-2019.¹⁰⁴

Ebbe a csoportba azon incidensek tartoznak, melyekről nem áll rendelkezésre elegendő információ annak megállapításához, hogy az eset kapcsolatban áll-e a kereskedelemmel vagy a rosszindulatú felhasználással. Az ebbe a csoportba tartozó incidensek többsége lopott, illetve eltűnt anyagokkal kapcsolatos. Az ilyen és ehhez hasonló esetek jelezhetik a tiltott csempészet kezdetét. Ezen diagrammon a 2006-os év a mérvadó.

A 2006-os évet követően egy csökkenő tendencia figyelhető meg, melyet a 2012-es évvel kezdődően egy a 2016-os évig egy enyhén emelkedő időintervallum követ.

¹⁰⁴ IAEA Incident and Trafficking Database – Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control 2020 Fact Sheet.

III. Kereskedelemmel vagy rosszindulatú felhasználással össze nem függő esetek

Ábra 5: Olyan esetek, melyekről elegendő információ áll rendelkezésre annak megállapításához, hogy az incidens nem, vagy valószínűsíthetően nem áll összefüggésben a kereskedelemmel, vagy a rosszindulatú felhasználással, 1993-2019.¹⁰⁵

Ebbe a csoportba azon incidensek tartoznak, melyekről elegendő információ áll a hatóságok rendelkezésére annak megállapításához, hogy az eset nem áll összefüggésben a kereskedelemmel vagy a rosszindulatú felhasználással. Ezen incidensek elsősorban a jogosulatlanul ártalmatlanított anyagok felderítését, valamint a nukleáris vagy egyéb radioaktív anyagok véletlen, jogosulatlan birtoklásának vagy szállításának felderítését foglalják magukban.¹⁰⁶

Amint az a diagrammról leolvasható, ezen típusú esetek igen csekély számban mutatkoztak az 1993-2002 közötti időintervallumban, egy növekvő tendencia a 2003-as évtől kezdődően figyelhető meg.

5.3 A jelenlegi szabályozás pozitívumai, illetve megoldási javaslatok

Kutatásom során a következő megállapításokat tettem.

A nukleáris területet érintő terrorcselekmények, illetve azok megelőzésének vonatkozásában a tárgyalt atomszorompó –szerződés különös jelentőséggel bír.

A nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló 1980-ban kelt egyezmény – mely hazánkban az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel került kihirdetésre – a terrorizmussal szembeni nemzetközi

¹⁰⁵ IAEA Incident and Trafficking Database – Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control 2020 Fact Sheet.

¹⁰⁶ IAEA Incident and Trafficking Database – Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control 2020 Fact Sheet.

összefogás jegyében született szerződések egyik első dokumentumaként tartható számon¹⁰⁷ – emeli ki Lamm.

Ezen egyezmény 2005. évi módosítása következtében megerősödött a nukleáris anyagok fizikai védelmének rendszere a következők szerint. Minden szerződő állam köteles egy megfelelő fizikai védelmi rendszert létesíteni, megvalósítani, valamint fenntartani, melynek betartásáért, valamint megvalósulásáért az adott állam felelősséggel tartozik. Ezen túlmenően minden államnak létre kell hoznia vagy ki kell jelölnie egy illetékes hatóságot, mely felelős a törvényi és szabályozási keretek megvalósításáért. Az állam fizikai védelmének az állam fenyegetettségének mindenkor kiértékelésén kell alapulnia. Kiemelt jelentősége van mind a minőségbiztosításnak, mind pedig a különféle veszélyhelyzetre szóló terveknek is.

Ezen túlmenően pedig – amint arra már dolgozatomban 5.2 pontjában is utaltam, különféle nukleáris anyagok lopása, rablása, vagy annak egyéb jogtalan elvétele esetén minden Szerződő Állam kötelezettséggel tartozik ezen cselekménynek a NAÜ felé való jelentésére.¹⁰⁸

Mindemellett ugyanakkor az egyezmény kritikájaként fogalmazható meg, hogy csak a békés célú nukleáris anyagokra és létesítményekre vonatkozik, mely azt jelenti, hogy ez az egész világ nukleáris anyag készletének csupán mintegy 15 %-át érinti.¹⁰⁹

Ugyan az egyezmény 2005-ös módosított változata a felelősségi kérdéseket leginkább a szerződő államokra helyezi, véleményem szerint nem lehet elfeledkezni az egész nemzetközi közösséget érintő, egyetemleges felelősségről sem, hiszen a terrorcselekmények minden formája – legyen szó akár úgynevezett anarchista, etnikai, vallási, vagy a dolgozatomban témáját képező nukleáris terrorizmusról – olyan veszélyt jelent, mely egy, az egész világot érintő, globális összefogást kíván, a nukleáris anyagok és létesítmények megfelelő védelme csak így valósulhat meg, az nem lehet egy adott állam egyedüli ügye.

Meglátásom szerint tehát a terrorizmus ezen ágával szembeni megfelelő mértékű fellépésének az alapját kizárólag az egyes államok szoros és állandó együttműködése képezheti.

¹⁰⁷ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 64. o.

¹⁰⁸ 2008. évi LXII. Törvény a Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség (NAÜ) keretében 1979-ben elfogadott és az 1978. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló Egyezménynek a NAÜ által szervezett diplomáciai konferencia keretében, 2005. július 8-án aláírt módosítása kihirdetéséről.

¹⁰⁹ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 78. o.

6. Záró gondolatok

Dolgozatomban igyekeztem a terrorista jellegű deliktumokat, különösképpen a nukleáris terrorizmust, valamint annak jelentőségét vizsgálni, vajon célravezető lehet-e a terrorista jellegű cselekmények elkövetőivel szemben a bűnügyi profilalkotást alkalmazni, az esetleges prevenció, illetve már megtörtént cselekmények esetén az elkövetők elfogása céljából. Kiemelten szükségesnek tartottam a terrorizmus ezen ágának vizsgálatát, hiszen nukleáris anyagok különösen veszélyes jellegéből következően ilyen anyagokkal történő esetleges visszaélések, vagy az azok elleni támadások olyan veszélyt jelentenek, melyek megelőzése egy világméretű összefogást kíván.

Kutatásom során megállapítottam, hogy ugyan annak ellenére, hogy a 2001. szeptember 11-i tragikus események egy éles határvonalat húztak az addig elkövetett terrorista jellegű deliktumok köré, majd ezt követően elindult egy olyan világméretű összefogás, mely ilyen és ehhez hasonló cselekmények hatékony megelőzését, egyfajta védelmi mechanizmus kialakítását célozta, ám a közelmúltban is bekövetkezett terrorista merényletek sajnos azt mutatják, hogy közel sem megfelelő a terrorizmus elleni védekezés.

Aggodalomra okot adó tény, hogy a közelmúltban bekövetkezett terrorista merényletek áldozatai az esetek csaknem száz százalékában civilek, olyan ártatlan személyek voltak, akiknek ezen terrorista elkövetők alapvető emberi jogaikat semmibe véve, tekintet nélkül arra, hogy az áldozat gyermek, nő, vagy férfi oltották ki életüket. Az elmúlt évek terrorista merényleteinek helyszíneit, illetve áldozatai számát tekintve úgy gondolom jogosan merül fel sok emberben a kérdés: Valóban biztonságban tudhatom magamat és családomat egy nyaralás alkalmával? Valóban biztonságban tudhatom magam egy nagyobb város forgalmasabb utcáján? Meglátásom szerint a tárgyalt bűncselekmények szempontjából egy olyan Európa szintű összefogásra, egységes szabályozásra lenne szükség, mely konzekvens és együttes fellépést biztosít a közeljövőben az ilyen jellegű merényletek megvalósítása ellen. Azt az álláspontot képviselem, hogy egy-egy ilyen merénylet nem egy adott ország egyedüli ügye, hiszen kihatással lehet más államok polgáira, valamint adott esetben más tagországokra is.

7. Irodalomjegyzék

Szakirodalom

- [1.] BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény dogmatikája a nemzetközi büntetőjogban. Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Kar, Opus Magistrale, 2007, 1-15.o.
- [2.] BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2011, 48.o.
- [3.] BARTKÓ Róbert: A terrorizmus fogalmának bővülése az ENSZ egyezményi rendszerének tükrében. A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 57-79. o.
- [4.] BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, Hatodik hatályosított kiadás, HVG- ORAC, Budapest, 2018, 533-558. o.
- [5.] BOROS Balázs Sándor: A Nemzetközi Bíróság Statútuma 38. cikkének újragondolása, avagy a soft law lehetséges helye a nemzetközi jog jogforrási rendszerében. In: Jog Állam Politika, 1. évf., 2009/1.
- [6.] Christopher C. JOYNER: International Extradition and Global Terrorism: Bringing International Criminals to Justice, In Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review, Vol. 25, Number 3, Article 5.
- [7.] Douglas J. E., BURGESS A. W., Burgess A. G., RESSLER R. K.: Crime classification manual. A standard system for investigating and classifying violent crimes, Jossey-Bass, San Francisco, 2006, 19-31.o.
- [8.] GELLÉR Balázs: A terrorizmus elleni harc egyes kérdései az anyagi büntetőjog szemszögéből. Györgyi Kálmán Ünnepek Kötet, KJK-KERSZÖV Kiadó Kft, Budapest, 2004, 241-254. o.
- [9.] GÖNCZÖL Katalin, KEREZSI Klára, KORINEK László, LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia – Szakkriminológia, Complex Kiadó, 2012, 123. o.
- [10.] GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog különös rész, XXX. fejezet - A közbiztonság elleni bűncselekmények.
- [11.] GYŰRŰ Attila: A terrorizmus fogalma a nemzetközi jogban. In: Themis, Budapest, 2017, 1. o.

- [12.] Hans BALLREICH: Nachdenkliches über „soft law” (Seine mögliche Roll ebeim internationalen Schutz des geistigen Eigentums). In: GRUR (Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht). Internationaler Teil 5/1989.
- [13.] KECSKÉS Gábor: A nemzetközi jog eszközrendszere a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 81-97. o.
- [14.] KNAPP László: A terrorizmus elleni küzdelem az Európai Unió jogában: A terrortámadásra adandó válasz a szolidaritási és a kollektív védelmi klauzula tükrében In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 119-136. o.
- [15.] KOVÁCS Péter: Nemzetközi közjog, Osiris Kiadó, Budapest, 2016.
- [16.] LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 61-79. o.
- [17.] NAGY Melánia: A női terrorizmus. A Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája, PhD Értekezés Tézisei, Pécs, 2020.
- [18.] NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorcselekményt előkészítő magányos elkövetőre vonatkozó szabályok a Büntető Törvénykönyvben. In: Terrorelhárítás, a Terrorelhárítási Központ Tudományos Tanácsának Folyóirata, 2015, 1. szám, 1-22. o.
- [19.] NEPARÁCZKI Anna Viktória: A terrorizmus elleni fellépés eszközei a magyar és a német büntető anyagi jogban. PhD értekezés tézisei, Pécs, 2017.
- [20.] SZIJÁRTÓ Livia: Alkalmazott pszichológiai módszerek a terrorizmus elleni harcban. Doktori értekezés (tervezet), Budapest, 2018, 98. o.
- [21.] VÁCZI Péter: Az emberi jogok európai egyezménye alkalmazásának gyakorlata a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 97- 118. o.
- [22.] ZSIFKÓ Mariann: A terrorista profilja. In: https://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/zsifko_a_terrorista_profilja.pdf , 5. o. (Letöltés dátuma: 2022. február 10.)

Folyóiratok

- [1.] FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/> (Letöltés dátuma: 2022. március 11.).
- [2.] Fight against International Terrorism Impeded by Stalemate on Comprehensive Convention, Sixth Committee Hears as Seventy – Third Session Begins, GA/L/3566. Elérhető: <https://www.un.org/press/en/2018/gal3566.doc.htm> (Letöltés dátuma: 2022. március 20.).
- [3.] HANKA László, Dr. habil VINCZE Árpád PhD., Dr. Solymosi József DSc.: A nukleáris terrorizmus, mint potenciális fenyegetettség napjainkban. In: Hadmérnök II. évfolyam 4. szám, 2007. december. Elérhető: http://real-j.mtak.hu/17122/4/2007_4.pdf (Letöltés dátuma: 2022. április 7.)
- [4.] HEGEDŰS Gábor: Nyomozástámogatás- bűnügyi profilalkotás (Magyar Rendészet 2019/1.)
http://real.mtak.hu/103231/1/MR_2019_1_3_Hegedus.pdf (Letöltés dátuma: 2021. február 23.)
- [5.] KANCAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma – avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban, 2013. In: <https://ujbtk.hu/dr-kancsal-kitti-terrorizmus-egykor-es-ma-avagy-a-buntetojog-eszkozei-a-terrorizmus-elleni-harcban/>.
- [6.] PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei (Világosság 2007/5.)
<http://www.vilagossag.hu/pdf/20070815112115.pdf> (Letöltés dátuma: 2021. február 27.)
- [7.] TÚRI Viktória: A női terroristák pszichológiai jellemzői (Szakmai Szemle, 2018/2. szám). Elérhető: https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2018_2_szam.pdf (Letöltés dátuma: 2022. február 8.).

Normatív források

- [1.] Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK Irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszernek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.

- [2.]Draft comprehensive convention on international terrorism. Elérhető: <https://digitallibrary.un.org/record/422477> (Letöltés dátuma: 2022. március 7.)
- [3.]Európai Parlament és a Tanács 2017/541 irányelve (2017. március 15.) a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0541> (Letöltés dátuma: 2022. február 12.)
- [4.]Gesetz zur Neuregelung von Luftsicherheitsaufgaben, vom 11. Januar 2005, Bundesgesetzblatt Jahrgang 2005 Teil I Nr. 3., ausgegeben zu Bonn am 14. Januar 2015. Elérhető: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?start=%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl105s0078.pdf%27%5D#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl105s0078.pdf%27%5D_1649689212833 (Letöltés dátuma: 2022. április 9.)
- [5.]Protocol Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft. Magyarország nem részes fél.
- [6.]Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), elérhető: <https://www.icj-cij.org/en/case/135> (Letöltés dátuma: 2022. március 19.).
- [7.]Recommendation 1426 (1999.), European Democracies Facing up to Terrorism (23 September 1999), para 5.
- [8.]1956. évi I. Törvény az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=95600001.tv> (Letöltés dátuma: 2022. február 12.).
- [9.]1963 Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft. Magyarországon kihirdette: 1971. évi 24. törvényerejű rendelet.
- [10.] 1970 Convention for the Supression of Unlawful Seizure of Aircraft. Magyarországon kihirdette: 1972. évi 8. törvényerejű rendelet.
- [11.] 1970. évi 12. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének XXII. Ülésszakán, 1968. június 12-én elhatározott, a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés kihirdetéséről, 1. cikk. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97000012.TVR> (Letöltés dátuma: 2022. március 12.).
- [12.] 1973 Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons. Magyarországon kihirdette: 1977. évi 22. törvényerejű rendelet.
- [13.] 1977 European Convention on the Suppression of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 1997. évi XCIII. törvény.

- [14.] 1979 Convention on Physical Protection of Nuclear Material. Magyarországon kihirdette: 1987. évi 8. törvényerejű rendelet.
- [15.] 1979 International Convention against the Taking of Hostages. Magyarországon kihirdette: 1987. évi 24. törvényerejű rendelet.
- [16.] 1991 Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection. Magyarország nem részes fél.
- [17.] 1997 International Convention for the Suppressions of Terrorist Bombings. Magyarországon kihirdette: 2002. évi XXV. Törvény.
- [18.] 1999 International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2002. évi LIX. Törvény.
- [19.] 2001. évi LXXXIII. Törvény a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100083.TV> (Letöltés dátuma: 2021. március 8.).
- [20.] 2001 Convention on Cybercrime. Magyarországon kihirdette: 2004. évi LXXIX. Törvény.
- [21.] 2005 International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2007. évi XX. Törvény.
- [22.] 2005 Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2011. évi II. törvény.
- [23.] 2005 Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism. Magyarországon kihirdette: 2008. évi LXIII. Törvény.
- [24.] 2007. évi XX. Törvény a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700020.tv> (Letöltés dátuma: 2022. április 2.)
- [25.] 2008. évi LXII. Törvény a Nemzetközi Atomenergiai Ügynökség (NAÜ) keretében 1979-ben elfogadott és az 1978. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló Egyezménynek a NAÜ által szervezett diplomáciai konferencia keretében, 2005. július 8-án aláírt módosítása kihirdetéséről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0800062.tv> (Letöltés dátuma: 2022. április 7.)
- [26.] 2012. évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről.

Egyéb források

- [1.]IAEA Incident and Trafficking Database – Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control 2020 Fact Sheet. Elérhető: <https://www.iaea.org/sites/default/files/20/02/itdb-factsheet-2020.pdf> (Letöltés dátuma: 2022. április 2.)
- [2.]NATO's military concept for defence against terrorism. Key definitions, terrorism. Elérhető: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm (Letöltés dátuma: 2022. február 24.)
- [3.]SIPRI Yearbook - Armaments, Disarmament and International Security, Oxford University Press, 2021. Elérhető: <https://www.sipri.org/yearbook/2021> (Letöltés dátuma: 2022. április 4.)
- [4.]TERNOVICS Fruzsina: Criminal minds- megrajzolható-e a terrorista személyiségprofil? <https://mindsetpszichologia.hu/criminal-minds-megrajzolhato-e-a-terrorista-szemelyisegprofil> (Letöltés dátuma: 2022. február 25.)
- [5.]United Nations- Member States. Elérhető: <https://www.un.org/en/member-states/#top> (Letöltés dátuma: 2022. február 12.)